

‘Niet opkijken dat een jonge jongen er opeens mee ophoudt’

Loonvoerder optimaliseert gemengd rantsoen

Onder de kostprijs werken verklaart gedeeltelijk waarom loonvoeren niet op grote schaal de eigen voermechanisatie heeft vervangen. Continuïteit is een probleem. Loonvoeren stimuleert de trend van gemengd en ‘online in the cloud’ voeren.

Tien procent van de melkveebedrijven in Nederland voert de koeien niet zelf maar laat dat doen, blijkt uit een peiling op www.melkvee.nl. In de veedichte gebieden zijn de meeste loonvoerders actief, in de gebieden waar de afstanden tussen de bedrijven het grootst zijn het minst. Al speelt de bedrijfs-grootte ook een rol.

Veertig in totaal

Loonvoerb企业 zijn in alle windstreken

van Nederland te vinden. Ongeveer veertig in totaal, weet pionier Arjan Heersink uit Aalten (GD). Jaarlijks komen er een paar bij en jaarlijks vallen er een paar af. In 2003 begon Heersink in de veedichte Achterhoek rond te rijden met een zelfrijdende voermengwagen. Hij ontwikkelde zich in de loop der jaren tot een specialist in het vak van loonvoeren. Her en der in den lande demonstreert hij daarom de manier van werken van een loonvoerb企业 en ondersteunt hij andere ‘loonvoerders’ met hun onderneming. Op 1 januari van dit

jaar droeg hij zijn loonvoerb企业 over aan de coöperatieve werktuigenvereniging Barlo in de gemeente Winterswijk. Barlo werkt met personeel, waardoor het loonvoerb企业 niet meer van één persoon afhankelijk is. Heersink legt uit hoe het fenomeen loonvoeren is ontstaan en gegroeid. „Arbeid is de belangrijkste reden. Loonvoeren is een zeer aantrekkelijke manier om genoeg tijd over te houden voor ‘koemanagement’ of een sociale invulling. Dit was in 2003 al het geval, maar is nog steeds erg actueel. Als je

Het gros van de loonvoerbedrijven werkt met een zelfrijder. Daarmee kan nauwkeuriger worden gewerkt dan met een voorlader, want het zicht op het werk is veel beter. Van onder tot boven voer uithalen met een zelfrijder en -lader heeft bovendien als voordeel dat de voerkwaliteit minder wisselt, omdat het gebruikte voer van dag tot dag dezelfde samenstelling heeft.

100 à 150 koeien in je eentje melkt, is tijd de beperkende factor. "Kom mijn koeien voeren, ook al doe je het bij wijze van spreken met de hand", heb ik wel horen zeggen."

Tracking and tracing

Nu de melkquotering is weggevallen, kan het loonvoeren een nieuwe impuls krijgen, want daardoor komt de nadruk nog meer op productieverhoging te liggen. Een hogere drogestofopname per koe per dag is daarvoor noodzakelijk. Dat gaat makkelijker als er gemengd wordt gevoerd. Met alleen gras en maïs ligt het productieplafond lager. Bovendien intensiveert de bedrijfsvoering, nu er geen melkquotum meer is. Elke kilo aangekocht voer telt en meer dan ooit is voerefficiëntie, kilo melk per kilo voer, van belang. Als de loonvoerder zijn werk goed doet, kan de loonwerker er ook voor zorgen dat het mengresultaat optimaal is en er geen fouten worden gemaakt, benadrukt Heersink. Met een zelfrijder, waarmee het gros van de loonvoerbedrijven werkt, kan nauwkeuriger worden gewerkt dan met de voorlader. Want het zicht op het werk is veel beter in een zelfrijder. Van onder tot boven voer uithalen met een zelfrijder en -lader heeft bovendien als voordeel dat de voerkwaliteit minder wisselt, omdat het gebruikte voer van dag tot dag dezelfde samenstelling heeft. Ook loont het voor een loonvoerbedrijf snel-

ler om te investeren in computersoftware en weegapparatuur, waarmee zo precies mogelijk wordt afgewogen hoeveel van welke grondstof in de juiste volgorde wordt geladen en geanalyseerd hoeveel er daadwerkelijk per diergroep is gevoerd. Gekoppeld aan een managementprogramma met melkgiftregistratie, zoals CowVision van AgroVision of TMR Tracker van Uniform Agri, kan direct de voerefficiëntie worden gemeten. Deze gegevens kunnen online worden uitgewisseld met adviseurs, zoals veevoederkundigen en dierenartsen. Trioliet levert deze 'TMR tracking and tracing software' ook bij de voermengwagens.

Draadloos online voeren

Onder loonvoerders is het DairyTuner weegen voerprogramma van Teun Sleurink uit het Twentse Weerselo het meest in gebruik. Dit programma is onder andere verbonden met CowVision. Sleurink is een door de wol geverfde specialist in totaal gemengd voeren (TMR), die jarenlang in Texas grootschalig koeien molk. Hij geeft veel lezingen en workshops in binnen- en buitenland over voermanagement, jongveeopfok en diergezondheid. Er zijn loonvoerbedrijven, vertelt Sleurink, die gebruikmaken van het DairyTuner voerprogramma als voorwaarde stellen. Daardoor kan de loonvoerder efficiënter werken, zonder papierwerk en telkens wisselende syste-

matiek. Dankzij de 'online cloud gebaseerde' software kan de veehouder zelf vervolgorde en voersoort aanpassen, wanneer en hoe vaak hij maar wil. Daarmee is de veehouder ook zelf verantwoordelijk voor wat er wordt gevoerd en in welke volgorde wordt geladen. Sleurink biedt al sinds 2008 een 'online in the cloud'-voerprogramma aan. 'In the cloud'-opslag van data is veilig en de gegevens over diergroepen, voersoorten en laadvolgorde kunnen tussen veehouder, loonvoerbedrijf en voeradviseur worden uitgewisseld en geanalyseerd.

Interesse neemt toe

„In het jaar 2000 ging ik al aan de slag met computersoftware die het gemengd voeren zou vergemakkelijken en optimaliseren. Nauwkeurig werken is heel erg belangrijk en dat kan met een goed weegsysteem. Maar ik liep vast in de computertechnologie. Dat is gelukkig opgelost en in 2008 was mijn nieuwe 'in the cloud'-voerprogramma praktijkrijp. Draadloos data uitwisselen heeft de toekomst, wist ik toen al. Naarmate het einde van de quotering in zicht kwam, werd de interesse in onze knowhow steeds groter." Vandaag de dag werkt Teun Sleurink samen met twee andere adviseurs, Mark van Raalte uit Wilhelminaoord (DR), die voorheen als bedrijfsleider op de Koepon-veebedrijven in binnen- en buitenland werkte, en dieren- ▶

Concurrentie met mengvoerindustrie

De toename van schaalgrootte en de opkomst van het gemengd voeren zorgen ervoor dat melkveehouders in navolging van varkenshouders hun krachten bundelen en gezamenlijk voergrondstoffen en rantsoenadvies bij onafhankelijke adviseurs inkopen. Mengvoerfabrikanten spelen hierop in door mengsels op maat en premixen met daarin de vitaminen en mineralen aan te bieden. Kennis van mineralen en vitaminen is cruciaal en zeer specialistisch. De grote internationaal opererende West-Europese mengvoerbedrijven verdienen hier het meeste geld mee, vaak buiten (West-)Europa.

arts Jorien Papen, die sinds de zomer van dit jaar kennis toevoegt over diergezondheid. Sinds een jaar mengt ook Uniform Agri zich in de strijd om de (cloud based) voerdata via de voermengwagens. Klantonderzoek maakte duidelijk dat de interesse in gemengd voeren toeneemt en dus ook de vraag naar een goed voerprogramma, vertelt directeur Harm-Jan van der Beek. Dat programma heeft Uniform Agri gevonden door samen te werken met het Amerikaanse Digi-Star. Net als Sleurink benadrukt Van der Beek het belang van nauwkeurig afgewogen werken en analyseren van de voerdata. „In Nederland kom je niet snel een veehouder tegen die de voerefficiëntiedata uit zijn hoofd weet. In Amerika is het juist precies andersom. Maar het quotumloze tijdperk zorgt ervoor dat nu over elke kilo voeraankoop wordt nagedacht. Zeker nu de melkprijs zo laag is.“ Om de kostprijs van de software te drukken, biedt Uniform Agri een onderhoudsabonnement aan vergelijkbaar met het gebruik van een mobiele telefoon. Je betaalt alleen voor het gebruik, niet voor de aanschaf van het apparaat.

Vaak voerkwaliteit meten

Er wordt pas echt op het scherpst van de snede gewerkt als er regelmatig controle van de voerkwaliteit plaatsvindt. De overtreffende trap van de voeranalyse op het boereneref is een mobiel NIRS-analyseapparaat, waarmee niet alleen het drogestofpercentage kan worden gemeten, maar ook andere kwaliteitsparameters, zoals ruw eiwit en verteerbare organische stof. Het is echter onbetaalbaar voor de Nederlandse melkveehouderijprak-

tijk. BLGG AgroXpertus overweegt daarom om met deze mobiele NIRS-apparatuur de boer op te gaan. Maar er zijn (veel) goedkopere alternatieven. Voor slechts enkele honderden euro's biedt DairyTuner een eenvoudig betaalbare drogestofmeter aan. Betrouwbaarheid en tijdsduur zijn beperkingen van dit apparaat. Uniform Agri levert een drogestofpistool, waarmee willekeurig door het product een aantal monsters kan worden genomen zodat een betrouwbaar beeld van het drogestofpercentage van een product ontstaat. Van der Beek: „Er kan zomaar 5 procent verschil bestaan tussen de werkelijke en de veronderstelde drogestofpercentages. Dat verschil is cruciaal.“ Maar Van der Beek beaamt dat veehouders niet snel duizenden euro's zullen neertellen voor zo'n drogestofpistool. Daarentegen rekent hij erop dat rantsoenadviseurs er wel in zullen gaan investeren.

Minstens 50 euro per uur

Ook loonvoerders zouden er in kunnen investeren, aangezien zij de kosten over meer draaiuren kunnen uitsmeren. Maar zo lonend is het loonvoeren niet, vertelt Arjan Heersink. De kosten bedragen 50 à 60 euro per draaiuur. „Iedereen kan bedenken dat een uurtarief van 50 à 60 euro niet uit kan. Personeel kost minstens een paar tientjes per uur, de brandstof is een niet te onderschatten factor, stalling kost geld en ook de kosten van het onderhoud liegen er niet om. Dus moet je er niet van opkijken dat een jonge jongen die een paar jaar tegen scherpe tarieven heeft gewerkt er opeens mee ophoudt.“ Hij bena-

drukt dat een zelfrijdende voermengwagen niet alleen fiscaal in drie jaar moet worden afgeschreven, maar ook in werkelijkheid al na drie jaar aan vervanging toe is. „Je moet echt goed rekenen. Het gaat om draaiuren en het aantal koeien dat je per uur kunt voeren, als het even kan 250.“

Het maakt het er ook niet makkelijker op voor de loonvoerder als sommige van zijn klanten ad hoc als gevolg van de lage melkprijs en het zien van de rekening besluiten om dan maar weer zelf te gaan voeren, met de afgeschreven voermechanisatie die nog in de loods staat. Heersink: „Sommige loonvoerders werken met een eenvoudig contract. Na een paar keer proefdraaien wordt een vaste prijs voor bijvoorbeeld de duur van een jaar overeengekomen, met variabelen als de brandstofprijs, het aantal koeien en het aantal voersoorten. Dat voorkomt stilstand van de dure apparatuur.“

Loonvoeren goedkoper

Ondanks de geringe marge die loonvoerders realiseren, is Teun Sleurink van DairyTuner optimistisch over de toekomst van het loonvoeren. „Jorien Papen en ik waren recent bij een Friese studieclub. Echte topondernemers, stuk voor stuk. Zij hadden alle kosten nog eens goed afgewogen van eigen mechanisatie versus loonvoeren en daar kwam toch echt uit dat loonvoeren goedkoper is.“ Hij benadrukt dat DairyTuner zich wil onderscheiden door betaalbare software met maximale transparantie over de voersamenstelling en het bundelen en vergelijken van wereldwijde kennis over TMR. ■

Op de Agritechnica, die dit jaar van 9 t/m 14 november in het Duitse Hannover wordt gehouden, zijn alle mogelijke zelfrijders met de nieuwste snuffjes te bewonderen.

Welke zelfrijders?

Loonvoerpionier Arjan Heersink onderscheidt vijf belangrijke leveranciers van zelfrijders in Nederland. Strautmann, RMH, Storti, Marmix en Trioliet. Daarnaast bieden onder andere Siloking, Van Lengerich, Peecon en de Italiaanse merken Faresin en Sgariboldi via hun Nederlandse importeurs zelfrijders aan. Eigenschappen als wendbaarheid, capaciteit, structuurbehandeling en bedieningsgemak zijn van belang bij de keuze. Heersink hecht veel belang aan het brandstofverbruik van een zelfrijder. Dat verschilt in de praktijk van 13 tot 24 liter per uur, is zijn ervaring. Zelfrijders die geen snelheid van 40 à 45 kilometer per uur halen, zijn voor loonvoerb企业 niet interessant, vindt hij. Marmix heeft een zelfrijder ontwikkeld die een snelheid van 60 kilometer per uur haalt. Deze machine kan echter niet aan beide zijden lossen.

